

Справедливість	Тенденція розподілу витрат контролю забруднення є в цілому регресивною. Тенденція розподілу вигод від зменшення забруднення, виміряних у фізичних одиницях, є прогресивною. Однак вона послаблюється або переростає у регресивну при вимірюванні вигод у грошових одиницях.		
	Необхідне дослідження розподільчого впливу в кожному конкретному випадку.	Необхідне дослідження розподільчого впливу в кожному конкретному випадку.	Оцінка за даним критерієм недоцільна.
Гнучкість	Необхідне дослідження розподільчого впливу в кожному конкретному випадку.	Призводять до суттєвого перерозподілу добробуту, результат значно залежить від деталей (спосіб початкового розміщення дозволів, інші).	Найбільш гнучкі важелі, автоматично адаптуються до зміни умов (інфляція, технічний прогрес, збільшення числа джерел забруднення), забезпечуючи однаковий рівень контролю забруднення.
	Необхідне дослідження розподільчого впливу в кожному конкретному випадку.	Призводять до суттєвого перерозподілу добробуту, результат значно залежить від деталей (коло платників, звільнення від плати, використання коштів). Спостерігається тенденція регресивного впливу податків (порівняно з відсутністю регулювання), однак остаточна оцінка залежить від того, як використовуються урядом надходження від податків.	Гнучкіші за стандарти.
Гнучкість	Необхідне дослідження розподільчого впливу в кожному конкретному випадку.	Необхідне дослідження розподільчого впливу в кожному конкретному випадку.	Негнучкі.
	Необхідне дослідження розподільчого впливу в кожному конкретному випадку.	Необхідне дослідження розподільчого впливу в кожному конкретному випадку.	Негнучкі.

Література

1. Андерсон Г., Жилич Т. Роль экологических фондов у формировании экологической политики у странах Центральной и Восточной Европы// Экологические фонды у странах с переходной экономикой. – Центр по сотрудничеству со странами с переходной экономикой, Организация экономического сотрудничества и развития, 1997. – 166 с.
2. Стадницький Ю. Управление экологической безопасностью у регионе// Экономика природопользования. Под ред. Хенса Л., Мельника Л., Буна Э. – К.: Наукова думка, 1998. – 480 с.
3. Стадницький Ю.І. Економічні основи управління оздоровленням навколишнього середовища. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д.е.н. – Львів: УкрДУТТ, 2001. – 36 с.
4. Стігліц Дж.Е. Економіка державного сектора / Пер. з англ. А.Олійник, Р.Скільський. – К.: Основи, 1998. – 854 с.
5. Эндрес А. Экономика окружающей среды. – К.: Лыбидь, 1995. – 167 с.
6. Endres A. Incentive-Based Instruments in Environmental Policy: Conceptual Aspects and Recent Developments// Konjunkturpolitik. Zeitschrift für angewandte Wirtschaftsforschung. Applied Economics Quarterly. 43, Jahrgang 1997, Heft 4. Duncker&Humblot, Berlin.
7. Environmental Policy: How To Apply Economic Instruments. – OECD, Paris, 1991. – 130 с.
8. Field B.C. Environmental Economics: An Introduction. – McGraw-Hill, Inc., 1994. – 482 с.
9. Hanley N., Shogren J.F., White B. Environmental Economics In Theory And Practice. – MACMILLIAN PRESS LTD, 1997. – 447 с.
10. Managing The Environment: The Role Of The Economic Instruments. – OECD, Paris, 1994. – 191 с.

631.524.87:630

О.Г. Полякова¹, к.с.-г.н. – Ірпінь

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПОСТУЛАТІВ ЛІСІВНИЧИХ НАУК В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Стратегія сталого розвитку вимагає переосмислення постулатів більшості наук, у тому числі лісового господарства. Для підтримки балансу у лісових екосистемах необхідно збагачувати лісові ґрунти після проведення рубань. Зростання продуктивності лісоексплуатації призводить до швидкого виснаження лісових ґрунтів.

Dr. Olena Polyakova

Rethinking of forestry science postulates in context of sustainable development strategy

The strategy of sustainable development demands to rethink postulates of most science, including forestry. To keep balance in forest ecosystems it necessary to fertilize forest soils where felling occurs. The raise in productivity at forest exploitation leads to fast exhaustion of forest soils.

Стратегія сталого або збалансованого розвитку передбачає такий розвиток суспільства, який не ставить під сумнів можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Вона базується на філософії самозречення людини від частини матеріальних благ. З точки зору цієї стратегії, потребують переосмислення і доопрацювання постулати багатьох наук, у тому числі лісівничих.

Розглянемо ту частину книги "Учение о лесе" Г.Ф.Морозова, де доводиться, що рубання лісу на противагу вирощуванню сільськогосподарських культур не призводить до виснаження ґрунтів. Автор вказує, що "годинний прирост букового насадження содержит в 1,5 раза, а соснового – в 4 раза менее зольных веществ, чем урожай пшеницы с такой же площади" [2]. Чому видатний лісознавець, весь

¹ інженер Комплексної експедиції ВО "Укрдержліспроект"

час наголошуючи про тривалість лісовирощування, у цій частині веде мову лише про рік його життя, про річний приріст? Адже, на відміну від пшениці, ліс до збору врожаю, тобто головного рубання росте не рік, а 100 років. Якщо цифри, що наводить Г.Ф. Морозов, збільшити в 100 разів, виходить, *що рубання лісу має бути синонімом не лише лісовідновлення, але й компенсації вилучених поживних речовин шляхом внесення добрив*. За нашими даними, при рубаннях головного і проміжного користування разом з деревиною і корою за 100 років з лісових біоценозів виноситься за окремими елементами у 7-20 разів більше поживних речовин, ніж озима пшениця виносить з полів за рік [3]. Цей аспект господарської діяльності вимагає глибокого вивчення. Йому не приділялося багато уваги, бо 100 років життя лісу – великий проміжок часу з точки зору тривалості життя людини. Але порушення тисячоліттями виробленої рівноваги в екосистемі призводить до її розладнання. Як зазначав академік М.А. Голубець, майбутнє біосфери залежить від того, наскільки передбачуваним буде збудувальний вплив будь-яких форм суспільної діяльності на її структурно-функціональну організацію [1]. Про небезпеку вирубування лісів у даному контексті згадують у своїх працях екологи (Ю. Одум, П. Дювіньо, М. Танг, М.А. Голубець), але, на жаль, не лісівники. За 1999 рік з лісових екосистем Закарпаття разом з деревиною було вивезено щонайменше 225 т азоту, 480 т фосфору і 202 т калію [4]. Виснаження лісових ґрунтів у зв'язку з вилученням деревини з лісових біоценозів неодмінно з часом призведе до зниження продуктивності лісів і навіть довгострокової зміни порід. У горах ця проблема постає особливо гостро у зв'язку з неможливістю підживлювання ґрунтів на схилах, де добрива під час злив і сніготанення змиватимуться у річки і погіршуватимуть екологічну ситуацію. Нашим нащадкам навряд чи вдасться виправити становище, а зниження стійкості гірських екосистем вже сьогодні призводить до катастрофічних паводків, сільових потоків і зсувів ґрунту.

Потребує переосмислення також розтиражоване у підручниках питання підвищення продуктивності лісів. Власне, поняття "продуктивність лісу" тлумачиться різними авторами по-різному і потребує уточнення. Якщо під підвищенням продуктивності лісу розуміють створення високоповноцінних чи багатоярусних насаджень, які максимально використовують енергію фотосинтезу, то вірніше було б казати про раціональне використання лісових земель. Якщо підвищувати продуктивність лісу пропонують шляхом впровадження швидкорослих деревних порід, то мова йде про отримання у стислі строки легкої, нецільної деревини. По-вітря, яке міститься у деревині цих порід, навряд чи можна назвати продукцією, так само як вирощування тополі замість дуба – засобом підвищення продуктивності лісів. Підвищити продуктивність лісу можна лише впливом на середовище. Лісівничими або хімічними засобами можна залучити до малого біокругообігу законсервовані у лісовій підстилці або ґрунті поживні речовини, прискорити цей кругообіг і досягти кращого росту деревостану – підвищити його продуктивність. Проте без компенсації поживних речовин, що вилучаються при рубаннях з біоценозів, це прискорить виснаження лісових ґрунтів. Отже, підвищення продуктивності експлуатаційних лісів має бути синонімом підживлювання лісових ґрунтів. Взагалі, стратегія сталого розвитку вимагає відшкодування лісовим екосистемам вилучених при рубаннях лісу поживних речовин.

Звичайно, перехід від теперішніх, споживацьких, а іноді і хижацьких взаємовідносин людини з довкіллям до гармонійних і невиснажливих – справа багатьох десятиріч, а може й сторіч. Проте, враховуючи почастищення природних катаклізмів на всій планеті, людина вимушена у своїй діяльності керуватися не тільки і не стільки економічними критеріями, а й екологічними. Недооцінка останніх призводить до багаторазового збільшення економічних витрат на ліквідацію наслідків своїх дій. Зокрема, в Карпатському регіоні, враховуючи надзвичайно важливу водо- і кліматорегулюючу роль лісів, екологічне вчення має взяти гору над економічним. Якщо природні катаклізми продовжуватимуться і надалі, людина вимушена буде відмовитися від задоволення потреб у деревині шляхом вирубування гірських лісів.

Література

1. Голубець М.А. Актуальные вопросы экологии. – К.: Наук. думка, 1982. – 158 с.
2. Морозов Г.Ф. Учение о лесе. – М., Гослесбумиздат, 1949. – 456 с.
3. Полякова О.Г. До питання про причини виникнення стихійних природних явищ у Карпатському регіоні України// Науковий вісник НАУ. – К., 2000, №25. – С. 204-210.
4. Полякова О.Г., М'якушко В.К. Проблема зниження родючості лісових ґрунтів при інтенсивному лісокористуванні в Карпатах// Лісівництво і агролісомеліорація. – Харків: Оригінал, 2000, вип. 98. – С. 72-74.